

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 11/2005 rd

Berättelse om regeringens åtgärder under år 2004

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen sände den 6 april 2005 berättelsen om regeringens åtgärder under år 2004 (B 3/2005 rd) till grundlagsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att jord- och skogsbruksutskottet ska lämna utlåtande till grundlagsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Kirsti Huovinen, överinspektör Esko Leinonen, överinspektör Juha Manti-la, överinspektör Hannu Porkola och forstråd Liisa Saarenmaa, jord- och skogsbruksministeriet
- regeringsråd Hannu Karjalainen, miljöministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Jord- och skogsbruksutskottet avgränsar sitt utlåtande till vissa uttalanden

Detaljerade ställningstaganden

Förutsättningar för husdjursproduktion

(RP 145/1994 rd, jord- och skogsbruksutskottet)

1) Riksdagen förutsatte 18.11.1994 att det i fall av EU-medlemskap stadgas i lag om grunderna för fastställande av mjölkkvoter och om andra omständigheter som i väsentlig grad påverkar näringsidkarnas produktionsrättigheter.

2) Riksdagen förutsatte att det med hjälp av stödvillkor och liknande åtgärder ses till att övergångsperioden förlöper utan större komplikationer inom svin- och fjäderfäbranschen i syf-

te att förbättra produktionsstrukturen och förhindra att den totala produktionen ökar.

Utskottets ställningstagande

1—2) Av orsaker som framgår av berättelsen och med beaktande av att jord- och skogsbruksutskottet kommer i tillfälle att ta ställning till frågorna i uttalandet i år då regeringens jordbrukspolitiska redogörelse behandlas i riksdagen anser utskottet att uttalandena kan strykas.

Stödsystem för jordbruk

(RP 148/1994 rd, jord- och skogsbruksutskottet)

1) Riksdagen förutsatte 22.11.1994 att stödprogram bereds och beslut om dem fattas med hänsyn framför allt till följande omständigheter: 1) stödprogrammen bör göra det möjligt att omstrukturera jordbruket och trädgårdshushållning-

en, 2) programmen bör garantera att både produktion och bearbetning finns kvar inom de nuvarande produktionsområdena. De får dock inte uppmuntra till att flytta produktionen till ogynnsamma områden. Garantier för produktion av specialväxter bör utverkas i den omfattning förhandlingsresultatet tillåter, 3) programmen bör stöda företagatorienterad verksamhet och de bör i mån av möjlighet undvika stödformer som inverkar passiverande på företagsverksamheten, 4) stödprogrammen bör inte ses uteslutande som överlevnadsstöd, utan de bör utnyttjas för att höja jordbrukets och trädgårdsodlingens effektivitet och konkurrenskraft så att de på sikt kan klara sig om Finland blir medlem i EU och att de står sig i den internationella konkurrensen i övrigt.

2) Riksdagen förutsatte att självförsörjning bör vara det huvudsakliga målet för produktionen av baslivsmedel i framtiden. Regeringen bör noga ge akt på hur jordbruket och trädgårdsodlingen anpassar sig till medlemskapet och vid behov inleda förhandlingar inom EU. Vidare förutsatte riksdagen att riksdagen i fortsättningen aktivt medverkar i beredningen av nationella stöd och ändringar av dem.

Utskottets ställningstagande

1—2) Vid behandling av propositionen med förslag till lag om verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd (RP 17/2005 rd) förutsatte riksdagen bl.a. att regeringen följer upp hur reformen påverkar enskilda gårdar, regioner och produktionsinriktningar och i förekommande fall vidtar åtgärder för att undanröja missförhållandena med hjälp av nationella insatser i syfte att förhindra att stödbortfallet resulterar i att gårdarnas inkomster och utvecklingsmöjligheter kommer i farozonen och att regeringen också framöver i sina beslut om jordbruket och livsmedelssektorn i vårt land prioriterar åtgärder för att säkerställa tillgången till inhemska råvaror för självförsörjningen av livsmedel och för industrin. Av orsaker som framgår av berättelsen och med beaktande av att jord- och skogsbruksutskottet kommer i tillfälle att ta ställning till frågorna i uttalandet i år då regeringens jordbruks-

politiska redogörelse behandlas i riksdagen anser utskottet att uttalandena kan strykas.

Tillsyn över livsmedelshygien

(RP 10/1999 rd, jord- och skogsbruksutskottet)

Riksdagen förutsatte 18.6.1999 att regeringen ser till att såväl de under anstalten för veterinärmedicin och livsmedel sorterande regionala laboratoriernas som kommunernas resurser och de kommunala laboratoriernas verksamhetsbetingelser garanteras på lika villkor i hela landet när det gäller tillsynen över livsmedelshygien.

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlar som bäst propositionen med förslag till livsmedelslag samt lag om ändring av hälsoskyddslagen (RP 53/2005 rd). I samband med behandlingen av ärendet kommer utskottet i tillfälle att ta ställning till frågorna i uttalandet. Utskottet anser att uttalandet kan strykas.

Stöd för förvärv av mark samt avträdelsestöd

(RP 131/1999 rd, jord- och skogsbruksutskottet)

1) Riksdagen förutsatte 7.12.1999 att situationen för unga jordbrukare underlättas vid överlåtelser i samband med förvärv av gårdsbruksenheter och att det blir lättare att skaffa tillskottsmark genom köp i samband med överlåtelser på så sätt att maximibeloppet för bidragsandelen av startstödet för unga jordbrukare höjs från 70 000 till 130 000 mark, att maximibeloppet för statliga lån och räntestödslån som beviljas unga jordbrukare för köp av gårdsbruksenheter höjs från 250 000 till 500 000 mark, att minst 250 miljoner mark av den årliga räntestödslånsfullmakten anvisas för finansiering av köp av tillskottsmark, att amorteringarna av räntestödslån som beviljats unga jordbrukare för köp av tillskottsmark börjar först två år från det lånet lyftes och att regeringen med det snaraste lämnar riksdagen en proposition med förslag till ändring av 21 § 4 mom. i lagen om finansiering av landsbygdsnärings- och därmed utformar ett förfarande som medger att man tillräckligt effektivt på-

verkar prisutvecklingen i fråga om odlingsmark när det blir aktuellt med lån för markköp.

2) Riksdagen förutsatte att regeringen så snart som möjligt inför ett förfarande där staten för tillfälligt innehav köper upp åkrar av personer som är berättigade till avträdelsestöd och som inte har någon i matlaget som tar över jordbruket, förutsatt att köpare av åkrarna inte står att finna på den fria marknaden.

3) Riksdagen förutsatte vidare att den i samband med behandlingen av budgeten för 2001 har tillgång till en rapport om hur avträdelsestödssystemet utfallit och speciellt om vilka konsekvenser bortfallet av arrenderingsmöjligheten fått.

Utskottets ställningstagande

1) Enligt en utredning som utskottet tagit del av har startstödet för unga jordbrukare höjts betydligt över den nivå som riksdagen förutsatte 1999. Stödbeloppet uppgår för närvarande till 25 000—55 000 euro och maximibeloppet för räntestödslånet till 150 000 euro. Lånet kan inbegripa högst 30 000 euro i räntestöd. Lån för köp av tillskottsmark för unga odlare amorteras för första gången efter två år. Däremot amorteras lån för markanskaffning i anknytning till startstöd redan efter ett år. Vid lån för markköp tog man 2002 i bruk regionala maximipriser för jordbruksmark för vilka lån kan beviljas (2 500—6 000 euro). Med hänvisning till det ovan anförda och det som konstateras i berättelsen anser utskottet att uttalandet kan strykas.

2) Enligt en utredning som utskottet tagit del av inriktas statens jordreglering numera på ny-skiften i litet format. Överlåtelse till Arbetskrafts- och näringscentralen (TE-centralen) har sedan 2000 inte varit möjlig som avträdelsestöd på grund av avträdelsestödet. Under tiden 1995—1999 sålde endast tre avträdare sina åkrar till TE-centralen. Med hänvisning till det ovan anförda och det som konstateras i berättelsen anser utskottet att uttalandet kan strykas.

3) Av berättelsen framgår att den i uttalandet avsedda rapporten har tillställts riksdagen i december 2000. I den utredning som nu till-

ställts utskottet konstateras dessutom att utarrendering av åkrar som tillskottsmark återinfördes som avträdelsestöd 2004. De som väljer denna form av avträdelse får pension i form av avträdelsestöd tidigast vid 60 års ålder medan åldersgränsen vid avträdelse relaterad till generationsväxling är 56 år och vid försäljning som tillskottsmark 57 år. Utskottet har också tillställts en ny utredning om antalet årliga avträdelser som ger rätt till avträdelsestöd, indelade enligt avträdelsestöd. Utskottet anser att uttalandet kan strykas.

Uppföljning av foderlagen

(RP 4/2001 rd, jord- och skogsbruksutskottet)

Riksdagen förutsatte 27.2.2001 att regeringen ger akt på vilka konsekvenser lagen får dels på riksplanet och det regionala planet, dels för de enskilda gårdsbruksenheter och produktionsinriktningarna och härvid särskilt beaktar synpunkterna i jord- och skogsbruksutskottets betänkande och årligen, innan riksmötet öppnas, tillställer jord- och skogsbruksutskottet en rapport om sina observationer och åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Av berättelsen framgår att en utredning om lagens effekter har tillställts riksdagen åren 2002—2003. Lagändringen har enligt utredningarna inte påverkat antalet företag inom foderbranschen eller företagens regionala fördelning; inte heller har den föranlett ändringar för gårdarna eller produktionen. Eftersom lagändringen inte har medfört betydande regionala effekter, har jord- och skogsbruksministeriet inte funnit skäl att vidta stödpolitiska åtgärder. I den utredning som nu tillställts utskottet konstateras dessutom att det är svårt att bedöma effekterna av en lagändring som genomfördes för fyra år sedan. Svårigheten ligger i att göra skillnad mellan vad som är effekter av lagändringen och vad som beror på andra faktorer som påverkar utvecklingen av jordbrukets struktur.

Med hänvisning till det ovan anförda anser utskottet att uttalandet kan strykas.

Effektivare bekämpning av flyghavre

(RP 50/2001 rd, jord- och skogsbruksutskottet)

Riksdagen förutsatte 10.12.2001 att det för en effektivare bekämpning av flyghavre årligen anvisas adekvata medel i budgetpropositionen för såväl tillsynen över flyghavre som för ersättning av kostnaderna för bekämpning av flyghavre och att riksdagens jord- och skogsutskott årligen tillställs en utredning om den rådande situationen beträffande bekämpning av flyghavre i Finland.

Utskottets ställningstagande

Enligt en utredning som utskottet tagit del av uppgick utbredningen av flyghavre 2004 till ca 290 000 hektar, enligt vad odlarna uppgav på blanketten om stödområden. Ökningen jämfört med året innan var ca 10 000 hektar. En del av ökningen beror på att anmälningsförfarandet har effektiviserats, men i ökningen ingår också nya förekomster. Den starkt förorenade arean minskade till ca 5 700 hektar. De uppgifter som lämnats av landsbygdsnäringsmyndigheterna har dessutom samlats i ett register och de visar på en total area på ca 311 000 hektar av vilken ca 13 000 hektar är starkt förorenad. Kontroller av frihet från flyghavre under det första året har gjorts på en area av ca 4 300 hektar. I detta avseende är ökningen jämfört med året innan 600 hektar. Registeruppgifterna visar att arean på de basskiften som har förorenats av flyghavre är stor. Mängden svårt förorenad area är däremot liten och bekämpningsplanerna täcker redan väl denna area.

Utskottet konstaterar att genom tunga myndighetsåtgärder typ nedskärning av stöd och tvångsåtgärder kan vi påverka klara försummelser. Ändå kan vi också genom bekämpningsplaner hjälpa gårdar där problemet med flyghavre är svårt. Erfarenheterna av bekämpningsplaner är enligt erhållna utredningar goda. Utskottet anser att vi genom bättre genomslagskraft i informationen och genom bättre utbildning bör gå in för att förhindra förorening av nya områden och stoppa spridning av flyghavre i det skede då nya gårdar anläggs. I lindriga fall är det av avgörande betydelse att odlarna självständigt bekämpar

flyghavren för att vi snabbt ska kunna åstadkomma omfattande kontroller av frihet från flyghavre och en förminskning av registerarean.

Utskottet anser att uttalandet fortfarande är aktuellt och inte bör strykas.

Anskaffning av system för märkning av hönsägg

RD 209/2002 rd — RSv 273/2002 rd, jord- och skogsbruksutskottet)

Riksdagen förutsatte 10.2.2003 att de nationella bestämmelserna om investeringar på gårdsbruksenheter, som för närvarande bereds, möjliggör beviljande av stöd och räntestödslån för anskaffning av system för märkning av hönsägg på gårdspackerier.

Utskottets ställningstagande

Av regeringens berättelse framgår att man 2003 kunde ansöka om räntestödslån för anskaffning av system för märkning av ägg. Två ansökningar inlämnades. Från 2004 tillämpas Rådets förordning (EG) nr 5/2001 av den 19 december 2000 om ändring av förordning (EEG) nr 1907/90 om vissa handelsnormer för ägg, där bestämmelser om märkning av ägg ingår. Det innebär att system för märkning av ägg har behövts sedan 2003. Av erhållen utredning framgår också att sådana system numera fås på marknaden till skäligt pris.

Utskottet anser att uttalandet kan strykas.

Skydd av flygekorror

RP 73/2003 rd, LM 154/2003 rd, RSv 52/2004 rd

3) Riksdagen förutsatte att regeringen ser till att myndigheterna får tydliga anvisningar om hanteringen av frågor som gäller skyddet av flygekorror så att de nödvändiga myndighetsbesluten fattas skyndsamt och med hänsyn till att skogsägarna bemöts lika och att skyddet av flygekorror ordnas på behörigt sätt.

Utskottets ställningstagande

3) Enligt en utredning som utskottet tagit del av förhandlade miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet 31.1.2005 om att ge anvisningar. Som resultat kom man överens om att anvisningarna om skydd av flygekorror ska preciseras uttryckligen i fråga om de regionala miljöcentralerna. Kompletterande anvisningar har skickats till miljöcentralerna per e-post. Efter att lagändringen trädde i kraft 1.7.2004 utarbetade miljöministeriet dessutom en preliminär modell för ett beslut om begränsning enligt 72 a § i naturvårdslagen. Beslut om begränsning har fattats under ett knappt år. Beslutens sakinnehåll och form följer en relativt enhetlig linje. På så sätt strävar man efter att bemöta särskilt skogsägare jämlikt.

I utredningen konstateras också att miljöministeriet 26.10.2004 tillsatte arbetsgrupper för att utveckla kvalitetssystem inom miljöförvaltningen. En av arbetsgrupperna behandlar skydd av parningsplatser eller rastplatser för arter som tas upp i bilaga IV (a) i EUs habitatdirektiv. Hit hör bl.a. processbeskrivningar av projektet i fråga och produktion av verksamhetsföreskrifter. Arbetsgruppen utarbetar t.ex. bättre modeller både för beslut enligt 72 a § i naturvårdslagen och för promemorior förda vid de besök i terrängen som ska föregå besluten och genom vilka man fastställer läge för flygekorrens parnings- och rastplats och vad det kräver i termer av skogsvård. I fråga om tidsschemat siktar man på en bestämd tid på 30 dagar. Genom åtgärderna strävar man efter att sammanjämka särskilt regionala olikheter.

Utredningen visar också att Europeiska kommissionen och medlemsstaterna gemensamt har berett en tolkningsanvisning för 12 artikeln i habitatdirektivet. Artikeln gäller bl.a. skydd av

parnings- och rastplatser för arter som nämns i direktivets bilaga IV (a), såsom flygekorren. Tolkningsanvisningen ges av kommissionen och den väntas vara klar i slutet av detta år eller i början av nästa år.

Utskottet lägger stor vikt vid att vi får enhetliga regler för hela landet om skydd av flygekorren. Utskottet anser att uttalandet fortfarande är aktuellt och att det inte bör strykas.

Sammandrag

Utskottet anser att följande uttalanden kan strykas ur berättelsen:

— Förutsättningar för husdjursproduktion (RP 145/1994 rd, jord- och skogsbruksutskottet); båda uttalandena.

— Stödsystem för jordbruk (RP 148/1994 rd, jord- och skogsbruksutskottet); båda uttalandena.

— Tillsyn över livsmedelshygien (RP 10/1999 rd, jord- och skogsbruksutskottet); uttalandet.

— Stöd för förvärv av mark samt avträdelsestöd (RP 131/1999 rd, jord- och skogsbruksutskottet); samtliga uttalanden.

— Uppföljning av foderlagen (RP 4/2001 rd, jord- och skogsbruksutskottet); uttalandet.

— Anskaffning av system för märkning av hönsägg (RP 209/2002 rd, jord- och skogsbruksutskottet); uttalandet.

Utlåtande

Jord- och skogsbruksutskottet anför för grundlagsutskottet

att grundlagsutskottet vid utarbetande av sitt betänkande beaktar det ovan anförda.

JsUU 11/2005 rd — B 3/2005 rd

Helsingfors den 30 september 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Sirkka-Liisa Anttila /cent
vordf. Harry Wallin /sd
medl. Nils-Anders Granvik /sv
Pertti Hemmilä /saml
Matti Kauppila /vänst
Katri Komi /cent
Risto Kuisma /sd

Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Minna Lintonen /sd
Erkki Pulliainen /gröna
Lasse Virén /saml (delvis)
ers. Klaus Pentti /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.